

com a *a/e* en romànic. En fi també es podria pensar, admès l'intermediari àrabo-mossàrab, en el ll. FACĒTUS 'bromista, burleta', d'on 'escarni' i 'fracàs'.

El fet que el mot, com a terme afectiu i popular, usat sobretot per caçadors, es vagi propagar Segre amunt fins a Cerdanya (hauria arribat a part del Conflent i tot, segons *AlcM*, dada no tan ben establerta), no ens estranyaria gaire. Tant de mossarabisme s'ha propagat durant els segles baixos fins al fons del Principat (no oblidem els casos de *punxó*, *fondo*, *trepitar*, etc.). Com ja he dit no vull pas descartar, però, la creació onomatopèica o expressiva.

Fatximaleria, encreuament de *malesa* o *malifeta*, amb el cast. *fechoria* *Fatxo* 'fumall encès per esquivar les abelles', del cast. dial. *fachó* (DCEC HACHA) usat a la immediata ciutat de Villena *Fatxos*, V. *fatjos* *Fatxós?*, V. *fatxa* (FAÇ) *Fatzilla*, V. *fatzilla* (FALGUERA) *Fauç*, V. *falç* *Faucelles* [?], *fauces*, V. *fou* *Fauçó*, V. *falçó* (FALÇ) *Fauda*, *faula*, V. *falda* *Faula*, pron. ross. d'*alfáb(e)ga* (ALFA-BREGA)

FAULA, del ll. FABŪLA (pres per via mig-popular) 'relat sense garantia històrica', 'contalla, faula', pròpiament 'conversa', derivat de FĀRĪ 'parlar'. □ 1.^a doc.: S. XIV (Muntaner).

«La companyia de la rata e la granota, que cuydava enganar l'un a l'altra, com trobarets en les *faules* d'Isop» (Cròn. Casac. VIII, 43, § 284). Centúria en què també l'usaren d'altres, com Ant. Canals: «jatsia, Aníbal, que a tu sia *faula* e ficció dir que Déus sia jutge egual» (*Scipió*, NCI., 57). Totes les aplicacions catalanes del mot (diferent de les castellanes) provenen dels sentits figurats i literaris del mot llatí, cap del primitiu 'parla': el plaga d'A. Saisset, en lloc de *no poder dir fava*, ens serví entremaliadament la malabaresca rima sense dire *faula* (però no és que hi hagi una locució rossellonesa *no dir faula*, com entén *AlcM*).

DERIV.: *Fabulari* 'collecció de faules', que Eiximeis usà sovint en el sentit de 'fons o tresor de les faules que s'han contat', citat repetidament en les seves obres (cap. 29 del *L. de les Dones*, 496-500 del *Terç*, *EntreDL* I, 182, 184, 186): «diu lo *fabulari* que lo lop convidà d'amors la somera, e diu que respòs la somera ---» (on vaig suggerir la restitució del poema eiximenià amb lleu variant: «com la *faula* dizia / quan lo lop convidada / ha d'amors la somera / ---»); *fauler* [S. XVII, *DAG.*] *Fabulós* [S. XV], que no cal ni convé ultracatalanitzar en *faulós*; ni *fabulista* en *faulista*. *Fabular* [*Curial*], que altres han variat en *afabular* (d'on el terme tècnic de la literàtica actual +*afabulació* 'textura i estructuració de l'obra literària relatora', 'invenció novellera') o +*enfaular*.¹ *Faulàcia* no és mot existent ni derivat de *faula*, ni potser tan sols forma de Llull, encara que figuri en un ms. lullià citat per *AlcM* (corrupció de *fallàcia* FALLIR). *Fabulant*. *Confabular* [Lacav.], pres del ll. *confabulari* 'conversar uns amb altres'; *confabulació* [Lacav.], *confabulador*.

Altres derivats de FARI, en els articles INFANT i

AFABLE (amb *inefable*), al qual, però, s'haurien pogut afegir algunes cites, que donarem ací: «Vós triünphau - que de la cort eterna / la Trinitat, - ab decret no muntable, / vos ha tramès: - un missatger *afable* / qui-us saludà - de manera moderna», mall., Jaume d'Olesa (ab. de 1492) (*JMBover*, *BiEscrBal.* II, 13.4.3); rimant amb *instable* en Josep Blanch (Caretà, *Barbr.*, s. v. *coturn*; c. al S. XVI); B. de Maldà (*Excursions*, p. 125). *Inefable*: «que'l fill Christ és - de natura impecabla, / per la unió - de la divina essència, / y vós, per ser - de Déu mare *inefable*, / gràcia tal - haguès no revocabla, / que may tingué - peccat vostra excel·lència», Ja. d'Olesa (Bover, o. c., 16.37.8).

¹ «Els formidables i aborronadors problemes relligiosos i socials, *enfaulats* an el sigle XIX, que tan sàbiament --- sabé tocar i tractar En Quadrado», AMAlcover, *BDLC* XI, 330.

FAUNE, pres del ll. *faunus* id. □ 1.^a doc.: *Fauno*, Lab. 1839.

«*Faune* mutilat, / brollador eixut: / jardí desolat / de ma joventut», Joan Alcover.

DERIV.: *Fauna* [1868, *SLitCosta*, en la forma errada *fàunia*, rectificada Lab. 1888, i tot seguit pels nostres naturalistes, els Bofills, E. Vayreda, Almera i Font i Sagué], del ll. modern *fauna* id., inventat per Linneu el 1746, a base del ll. *Fauna*, nom d'una deessa de la fecunditat, germana de *Faunus*. *Faunesc*.

FAVA, del ll. FABA id. □ 1.^a doc.: S. XIII.

«Com gran és la error d'aquest món!: cor no és defès religiós a peccat per àbit --- Menjar *faves*, beure vi mudat e agre, longues falde, dos caperons, streps de fust, levar a matines! Com no ajudats a justícia, caritat ---?», Llull (*Blang.*, NCI. II, 13.13); i ja, entorn del seu temps, en la Lleuda de Cotlliure (1249) i en documents del port de Bna. de 1313 (*DAG.*); «farina --- farina de *faves*: lomentum; molre ---», OPou (*TbPu.*, 215).

⁴⁰ Sentits translaticis: 'gland del penis' [1600, Rector de Vallfogona, Dicc. Aguiló], d'on l'exclamació *fa!* tan enormement difosa en ross. (sovint amb blasfèmia divinal i tot, Vernet de Canigó, 1930, cf. supra, *fatjos*); 'favassa [DFa.], garropassa (Ebre), cast. *habón'* propi avui del P. Val. (Renat, «El Camí», 14-IV-34) i Mall., i estrany al Princ.: «*Faba*: roncha; *faves*: ronchas» (Sanelo, fº 76v); «dient-se també *faves* als granets o infloretes que solen eixir en la pell de les persones o dels animals, y que'el vulgo atribuix a les sofocacions y moviments de la sanc, quant són causats per les picadures de mosques o mosquits, y moltes vegades pels disgusts» (MGadea, *T. del Xè* I, 160); *jugar a la fava* 'a cavall fort', val. (Piles, 1962): per la formula del joc: «cavall fort, ten-te fort, i quan ja no puguis més, digues: *fava del meu cor!*».

DERIV.: *Favada*. *Favar* coll. 'camp de faves' [Jaume I, Cròn.: «cuylien en un *favar* les *faves* --- sarraïns ---», 258; dita menorquina «qui del fetge patirà / que no passi pel *favà(r)*» (cito de memòria) a què es refereix el Dr. Surinyach, infra]; en efecte hi ha ha-